

УДК 342.56:35

Домусчі Л. В.

ПРОЦЕДУРИ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ У СПРАВАХ СТОСОВНО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ СУБ'ЄКТІВ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ЩОДО ПРИТЯГНЕННЯ ОСІБ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

У статті визначено, що процедури в адміністративному процесі у справах стосовно оскарження рішень суб'єктів владних повноважень щодо притягнення осіб до адміністративної відповідальності в Україні – це офіційно встановлені покрокові правила поведінки призначені для розгляду та розв'язання справи стосовно оскарження рішень суб'єктів владних повноважень у судовому порядку та притягнення осіб до адміністративної відповідальності у законному на це порядку.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, адміністративно-правові норми, влада, процедура, рішення, суб'єкт, судове оскарження.

The article stipulates that the procedures in the administrative process in cases of appealing against decisions of subjects of power to bring persons to administrative responsibility in Ukraine are officially established step-by-step rules of conduct designed to consider and resolve cases concerning appeals against decisions of subjects of power. in court and bringing persons to administrative responsibility in a lawful manner.

Key words: administrative responsibility, administrative legal norms, power, procedure, decision, subject, court appeal.

Вступ. На сьогоднішній день, сучасні публічно-правові процеси в нашій державі вимагають детального врегулювання на законодавчому рівні, крім того встановлення чітких позицій щодо тих чи інших сфер, які є необхідними для подальшого формування громадянського суспільства на демократичних засадах. Тому, реалізація громадянами права на оскарження рішень суб'єктів владних повноважень щодо притягнення осіб до адміністративної відповідальності для їх особистих інтересів має велике значення.

Зокрема, адміністративні процедури в цій сфері закріплені в основах законодавства України. Захист основоположних прав, свобод та законних інтересів громадян є основою кожної демократичної держави, однак не кожен громадянин знає як правильно захистити власні чесноти. Тому, якраз процедури в адміністративному процесі у справах стосовно оскарження рішень суб'єктів владних повноважень щодо притягнення осіб до адміністративної відповідальності в Україні є основоположними чинниками на які слід звернути увагу при їх захисті. Кожен громадянин, стикався з порушенням власних прав свобод та законних інтересів не тільки з боку інших осіб а й з боку державних органів а й їх посадових осіб, відповідно держава забезпечує сама себе від посягань на ці сфери.

Тому, для забезпечення цих аспектів й використовуються процедури в адміністративному процесі у справах стосовно оскарження рішень суб'єктів владних повноважень щодо притягнення осіб до адміністративної відповідальності в Україні.

Огляд останніх досліджень. До проблеми процедур адміністративного процесу у справах стосовно оскарження рішень суб'єктів владних повноважень щодо притягнення осіб до адміністративної відповідальності в Україні звертали свою увагу вчені-адміністративісти: В. Авер'янов, В. Басс, Ю. Битяк, В. Галуцько В., М. Дамірчиєв, П. Дітєвський, В. Заросило, В. Колпаков, О. Кузьменко, Р. Мельник, А. Нонко, О. Радишевська, С. Стеценко, В. Ткаченка, О. Тихомиров, Т. Цуркан, В. Шкарупа та ін. Проте вони не зосереджували свої наукові пошуки на проблемі компаративістичної характеристики у цій сфері.

Постановка завдання. Мета статті полягає в тому, щоб на основі праць вчених-юристів визначити та окреслити основні процедури адміністративного процесу у справах стосовно оскарження рішень суб'єктів владних повноважень щодо притягнення осіб до адміністративної відповідальності в Україні.

Результати дослідження. Виклад основних положень. Відповідно до тлумачного словника української мови, процедура - це офіційно встановлений чи узвичаєний порядок здійснення, виконання або оформлення чого-небудь [1].

Адміністративна процедура – це встановлений порядок розгляду та розв'язання справи (модель провадження), а провадження – це вже власне

розгляд та розв'язання конкретної справи. Поняття адміністративної процедури пов'язане із науковою дискусією про зміст адміністративної юстиції та розуміння поняття адміністративного процесу. Адміністративна процедура – це встановлений нормами адміністративного процесуального права порядок діяльності суб'єктів правовідносин щодо реалізації нормативно-правового регулювання у сфері державного управління та розгляду і вирішення конкретних адміністративних справ [4].

Вищевказані поняття є основою для нашого дослідження, яке має високу велику кількість відвідних понять.

Предметом процедури загального адміністративного оскарження є усі публічно-правові спори щодо порушення прав чи законних інтересів при здійсненні публічного управління, крім тих спорів, для вирішення яких встановлено процедури спеціального адміністративного оскарження. Процедура загального адміністративного оскарження врегульована Законом України «Про звернення громадян». Відповідно до даного закону, правом на адміністративне оскарження будь-яких рішень, дій і бездіяльності органів публічного управління наділено лише фізичних осіб. Юридичні особи позбавлені такого загального права і можуть оскаржувати у позасудовому порядку лише певні рішення органів публічного управління у випадках прямо передбачених законом, у порядку спеціального оскарження. В усіх інших випадках юридичні особи не мають права на адміністративне оскарження і реалізують своє право на оскарження лише через звернення до суду [3].

Наявність різнорівневих, за юридичною силою, нормативних актів, що регламентують порядок адміністративного оскарження зумовлює необхідність вирішення питання диференціації нормативного матеріалу, який визначає порядок оскарження. Норми, які регламентують порядок адміністративного оскарження можна умовно поділити на дві групи - «основні» і «обслуговуючі». Основні правила адміністративного провадження за скаргою, закріплюють процесуальний статус його учасників тощо. Фіксування таких норм є найбільш доцільним та об'єктивно необхідним, враховуючи вимогу ч. 2 ст. 19 Конституції України, згідно якої «органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб передбачені Конституцією та законами України» саме на

законодавчому рівні. Другі - виконують «обслуговуючу» функцію відносно першої групи норм, зокрема, визначають порядок ведення діловодства за скаргами суб'єктів звернення [3].

Таким чином, процедури в адміністративному процесі у справах стосовно оскарження рішень суб'єктів владних повноважень щодо притягнення осіб до адміністративної відповідальності в Україні – це офіційно встановлені покрокові правила поведінки призначені для розгляду та розв'язання справи стосовно оскарження рішень суб'єктів владних повноважень у судовому порядку та притягнення осіб до адміністративної відповідальності у законному на це порядку.

Крім того, вимагає уточнення питання щодо необхідності правової регламентації окремих відносин організаційного характеру, що виникають у процесі розгляду та вирішення скарг. У якості юридичних гарантій, які забезпечують процедуру розгляду скарги можна розглядати положення такого плану: «Для перевірки скарги, керівником державного органу повинен призначатися певний строк, для того, щоб скарга була остаточно вирішена в термін передбачений законом» [2].

Так, наприклад у своїй праці професор В. Галуцько розглянув процедури притягнення до адміністративної відповідальності. КУпАП передбачає, що адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність. Виходячи з цього, доцільно орієнтуватись на процедуру притягнення особи до адміністративної відповідальності. У тих випадках, коли йдеться про неефективність заходів адміністративного попередження, заходів адміністративного припинення щодо поведінки певної особи, що призводить до порушення чинних правил і норм, на перший план виходить адміністративна відповідальність. Її доречно сприймати як намагання з боку держави вплинути на ситуацію, за якої певна фізична або юридична особа порушує встановлені державою норми адміністративного права [2].

Загалом, інститут притягнення до адміністративної відповідальності є ключовою рушійною силою, яка в адміністративному процесі у справах стосовно оскарження рішень суб'єктів владних повноважень виступає як

захист громадян від незаконних дій чи бездіяльності посадових осіб.

Метою такого впливу є виховання особи, яка вчинила правопорушення, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так й іншими особами. Для реалізації такого впливу держава легітимно застосовує апарат примусу, використовує певні матеріальні ресурси, загалом реалізує норми права, що регламентують процедури притягнення винної особи до адміністративної відповідальності. Адміністративна відповідальність є одним із варіантів юридичної відповідальності взагалі. Слід відзначити, що в суспільному житті зазначений вид відповідальності є найбільш часто вживаним. У відсотковому вимірі, порівняно з кримінальною та цивільно-правовою відповідальністю, адміністративна застосовується в державі найчастіше. Щороку в державі фіксується декілька мільйонів випадків притягнення до адміністративної відповідальності. Це пов'язано як із широтою регульовального спектру норм адміністративного права, так і з відносною простотою притягнення до відповідальності та накладення адміністративних стягнень. Автор визначив, що процедури притягнення до адміністративної відповідальності – це встановлений чинним законодавством порядок втручальної діяльності суб'єктів публічного адміністрування, що полягає в точному неухильному дотриманні порядку розгляду справ щодо притягнення до відповідальності осіб, які вчинили адміністративні правопорушення [2].

Крім того, відповідно до Кодексу адміністративного судочинства України - процедура врегулювання спору за участю судді проводиться протягом розумного строку, але не більше тридцяти днів з дня постановлення ухвали про її проведення. Строк проведення врегулювання спору за участю судді продовженню не підлягає (ст. 187). Припинення врегулювання спору за участю судді, врегулювання спору за участю судді припиняється: 1) у разі подання стороною заяви про припинення врегулювання спору за участю судді; 2) у разі закінчення строку врегулювання спору за участю судді; 3) за ініціативою судді у разі затягування процедури врегулювання спору будь-якою зі сторін; 4) у разі досягнення сторонами примирення та звернення до суду із заявою про примирення або звернення позивача до суду із заявою про залишення позовної заяви без розгляду або в разі відмови позивача від позову чи

визнання позову відповідачем (ст.188) [5].

Таким чином, процедура врегулювання спору за участю судді є основним важелем в адміністративному процесі у справах стосовно оскарження рішень суб'єктів владних повноважень щодо притягнення осіб до адміністративної відповідальності в Україні.

Предметне коло адміністративного оскарження обіймає рішення, процедурні рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів надання адміністративних послуг, здійснення публічного управління та правоохоронної діяльності (або їх посадових осіб чи адміністраторів), які, на думку зацікавленої фізичної чи юридичної особи (осіб), призвели до порушення її прав і свобод чи законних інтересів. Рішення може оскаржуватися через його незаконність, нікчемність або недоцільність. Розгляд скарги зазвичай відбувається в більш спрощеному порядку порівняно з розглядом позовної заяви, оскільки після адміністративного оскарження (чи навіть замість нього) фізична чи юридична особа може використати механізм судового оскарження, а адміністративне виконує швидше допоміжну, хоча й важливу роль у системі гарантій прав особи у відносинах із носіями публічної влади. З огляду на це законодавець не ставить перед собою завдання встановити складне формалізоване регулювання процедури розгляду такої скарги [2].

Так згідно із ч. 1 ст. 6 Кодексу адміністративного судочинства України кожна особа має право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до адміністративного суду, якщо вважає, що рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушені її права, свободи або інтереси. Позов пред'являється шляхом подання позовної заяви до суду першої інстанції. Адміністративний позов подається до адміністративного суду у формі письмової позовної заяви особисто позивачем або його представником. Позовна заява може бути надіслана до адміністративного суду поштою. Письмова позовна заява може бути складена шляхом заповнення бланка позовної заяви, наданого судом. Відповідно до ст. 106 Кодексу адміністративного судочинства України у позовній заяві зазначаються: 1) найменування адміністративного суду, до якого подається позовна заява; 2) ім'я (найменування) позивача, поштова адреса, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є; 3) ім'я (найменування) відповідача, посада і місце служби посадової чи

службової особи, поштова адреса, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі відомі; 4) зміст позовних вимог згідно з частинами четвертою і п'ятою статті 105 КУПАП і виклад обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги, а в разі подання позову до декількох відповідачів, - зміст позовних вимог щодо кожного з відповідачів; 5) у разі необхідності - клопотання про звільнення від сплати судового збору; про звільнення від оплати правової допомоги і забезпечення надання правової допомоги, якщо відповідний орган відмовив особі у забезпеченні правової допомоги; про призначення судової експертизи; про витребування доказів; про виклик свідків тощо; 6) перелік документів та інших матеріалів, що додаються [6; 7].

Згідно із вищезазначеним, вказані адміністративні процедури, зокрема подання позовної заяви, відповідно до вимог встановлених чинним законодавством України є основним процедурним елементом на шляху до вирішення справи по суті та винесення судового рішення.

Суддя відкриває провадження в адміністративній справі на підставі позовної заяви, якщо відсутні підстави для повернення позовної заяви, залишення її без розгляду чи відмови у відкритті провадження у справі. Згідно із ст. 20 Кодексу адміністративного судочинства України місцеві адміністративні суди (місцеві загальні суди як адміністративні суди та окружні адміністративні суди), а також Вищий адміністративний суд України у випадках, встановлених цим Кодексом, вирішують адміністративні справи як суди першої інстанції. Апеляційні адміністративні суди переглядають судові рішення місцевих адміністративних судів (місцевих загальних судів як адміністративних судів та окружних адміністративних судів), які знаходяться у межах їхньої територіальної юрисдикції, в апеляційному порядку як суди апеляційної інстанції. Вищий адміністративний суд України переглядає судові рішення місцевих та апеляційних адміністративних судів у касаційному порядку як суд касаційної інстанції. Верховний Суд України у випадках, установлених Кодексом адміністративного судочинства України, переглядає судові рішення адміністративних судів після їх перегляду в касаційному порядку. Відповідно до ст. 55 Конституції України кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ

чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна [6; 7].

Відповідно до вищезазначеного, процедурами в адміністративному процесі у справах стосовно оскарження рішень суб'єктів владних повноважень щодо притягнення осіб до адміністративної відповідальності в Україні є: 1) подання позовної заяви встановленого вимогами КУпАП до адміністративного суду відповідної інстанції; 2) вирішення справи по суті в судовому порядку; 3) винесення судового рішення; 4) перегляд судового рішення у випадках апеляції та касації.

Висновки. Отже, процедури в адміністративному процесі у справах стосовно оскарження рішень суб'єктів владних повноважень щодо притягнення осіб до адміністративної відповідальності в Україні – це офіційно встановлені покрокові правила поведінки призначені для розгляду та розв'язання справи стосовно оскарження рішень суб'єктів владних повноважень у судовому порядку та притягнення осіб до адміністративної відповідальності у законному на це порядку.

Список використаних джерел:

1. Словник української мови: в 11 томах. Том 8. 1977. Стор. 343.
2. Галуцько В., Правоторова О. Адміністративне право України. Повний курс: підручник. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук. 2020. 466 с.
3. Оскарження рішень органів публічного управління. Головне управління юстиції в Одеській області. Методичний посібник. Одеса. 2011.
4. Адміністративні процедури. Факультет правничих наук. 2021. URL: <https://law.ukma.edu.ua/courses/administratyvni-protsedury/>
5. Кодекс адміністративного судочинства України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 35-36, № 37, ст.446 Урядовий кур'єр від 17.08.2005 № 153, / 153-154
6. Судовий порядок оскарження. Державне агентство України з питань кіно. 2021. URL: <https://usfa.gov.ua/sudovyuy-poryadok-oskarzhennya>
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст.1122